

FILOSOFIA EUSKARAZ: HAMAR URTEKO BALANTZEA (1984-1994)

XABIER EIZAGIRRE / ANDONI IBARRA

Jakintza, egungo gizartean, zientzi elkarte baten baitan gauzatzen den ekoizpen publiko eta irekia da. Jakintza ez da jadanik gizabanako isolatuaren lanaren fruitu, ezta talde pribilegiadun baten altxor. Aitzitik, zientzi elkarteak ekoizten du. Jakintzak, testuinguru honetan, hainbat urrats eman behar ditu publikoki onartua izan dadin: honela, ikerkuntza-prozesuari hedakuntzarenak jarraitzen dio. Zientzi elkarteak bere emaitzak ezagutzera eman behar ditu, hauek ebaluatuak izan daitezten. Eginkizun komunikatibo honek berebiziko garrantzia hartzen du egungo zientzigintzan. Kontuan hartu behar dugu, zientzi ekoizpenaren arrakasta publikoan, berau modu egokian ezagutarazteak eta zientzi elkarteari hedabide eraginko-

rrenak erabiliz komunikatzeak duen eragin zuzena. Hau guztia dela eta, zientzi alor bakoitzak, bere esparruan aurkezten diren ikerkuntza-ekoizpenak komunitateko partaideei helarazteko bide egoki eta eraginkorrenak zedarritu behar ditu.

Zientzi ihardueraren emaitzak publiko bihurtzeko modu asko daude. Hauek aztertzerakoan, natur zientziek eta giza eta gizarte-zientziek prozedura ezberdinak erabiltzen dituztela ikus dezakegu. Natur zientzian patenteak, berrikuntza teknologikoak eta antzeko ekarpenak komunikatzeko hizkuntzak ez du garrantzi berezirik. Giza eta gizarte-zientzian (hots, kultur zientzian), berriz, hizkuntzaren garrantzia lehen mailakoa da, zientzia hauetan argitalpenak baitira ikerkuntzaren emaitzak zientzi elkarteari zabaltzeko modurik nabarmen eta erabiliena. Honela, filosofiaren alorrean kontuan hartu behar ditugun ikerkuntza-ekoizpenak euskaraz egindako argitalpenak izango dira. Hau dela eta, gure lan honetan, euskarazko filosofi ikerkuntzaren aurkezpena egiterakoan, argitaratuta dagoenetik abiatuko gara, esparru hau baita publikoki kontrasta daitekeen bakarra.

IKERKUNTZA EUSKARAZ ZEHAZTEN

ZERTARAKO

Euskarazko ikerkuntzaz ari garenean beronen zentzuaz edo helburuaz galdegin dezakegu. Lehen aipatu bezala, ikerkuntza oro ren xede zuzenak badakigu zeintzuk diren: patenteak, berrikuntza teknologikoak; ala, bereziki kultur zientzian, gizarte-fenomenoen ulerkuntzarako teoria interpretatzaileak, argitalpenak... Horiek dira, bederen, gizarte eta kultura normaldutan zientzi elkarteek dituzten xedeak. Baina Euskal Herriaren egoera sozio-kulturala normalkuntzatik urrun dagoela eta oro har kultur diziplinek gizartearen egoerarekin duten lotura estua¹ kontuan hartuz, gure kasuan xede horiekiko lehentasuna duen beste premiazko betebeharra dago. Hain zuzen ere, euskaraz egindako ikerkuntzaren aurretiazko eginkizun nagusia, aipatutakoak bezain ukigarri edo neurgarri ez den zerbait ahalbidetzea delakoan gaude: hots, «euskal zientzi elkarte-

ren» egituraketa². Euskal zientzi elkarte hau, bere hobekuntza eta trebakuntzarako bidezko lirakeen ikerkuntza-ekoizpenak gauzatzeaz arduratuko litzateke. Gure ustez, ezaugarri hauen gainean eraikitako zientzi elkarte batek soilik eman diezaioke zentzua eta balioa euskaraz egindako ikerkuntzari.

EGUNGO ERAGOZPENAK

Dena den, era honetako elkarte baten eraketak hainbat arazo ditu egun. Arazo hauei aurre egitearen lehen erantzukizuna, jakina, euskal gizartearena da, eta bereziki, gizarteak ikerkuntza antolatu eta sustatzeko eratu duen unibertsitate publikoarena. Ikus dezagun arazo hauek zeintzuk diren:

- Euskal Herriko Unibertsitatearen gaztetasunak (20 urte inguru baino ez ditu), beste edozein unibertsitateari gerta lekiokkeen bezalaxe, denboraren poderioz gaintitu ahal izango diren zailtasunak eragiten ditu. Ezaugarri honek erdal adarretan eragina baldin badu, berau are handiagoa da euskal adarretan: ondorioz, euskara unibertsitatean duela oso urte gutxi sartu izanak, irakaskuntzaren eta ikerkuntzaren arteko desoreka eragin du. Begi-bistakoa denez, eta salbuespenak salbuespen, euskal adarretako irakasleak jakintza-sortzaile baino jakintza-eroale dira, irakaskuntzaren inguruko betebeharreri ikerkuntzari eta sorkuntzari baino askoz ere ahalegin gehiago eskaintzen baitiete. Ezaugarri honen ondorioz, sorkuntza-mailan, ez dago euskal masa kritikorik, honek suposatzen duen guztiarekin: ikerkuntzara ekonomi eta giza-baliabide urriak bideratzen dira, lehenetasuna irakaskuntzari ematen zaiolako.

Filosofi arloan, aipatutako desoreka honek ere badu bere islada zuzena. Euskarazko irakaskuntza ez dago erabat bermatuta, maila honetan defizit nabarmenak daude, EHUren hiru sailak (Balioen Filosofia eta Antropologia Soziala, Filosofia, Logika eta Zientziaren Filosofia) egoera berean ez dauden arren. Jakina, irakaskuntzaren egoerak dituen hutsuneek euskarazko ikerkuntzan zuzenki eragiten dute. Honela, ikerkuntzari ez zaio ia baliabiderik eskaintzen eta, ondorioz, fruitu gutxi ematen ditu.

• Urteak igaro ahala gaztetasunaren arazoa gainditua izango den arren, euskal zientzi elkartearen eraketak, jite intelektual-akademikoa ezezik politiko-kulturala ere baduten beste zenbait arazo estruktural hartu behar ditu aintzat. Aipa ditza-gun gure ustez bi garrantzitsuenak direnak: EHUren autonomiarik eza, alde batetik, eta Euskal Herriak bizi duen menpekotasun politiko-kultural orokorra, bestetik. Bi arazo estruktural hauek islada nabarmena dute egungo euskarazko ikerkuntza ~~ra~~ ~~re~~ egoeran. EHUk autonomiarik ez duenez, adibidez, ikerkuntza zein irakaskuntza euskaraz erabat bermatzeko beharrezko liratekeen ikerlari zein irakasle-irudi egokiak sortzeko malgutasunik ez du. Bestalde, euskaraz bideratutako ikerkuntzek Estatuko aginte unibertsitario eta administratiboetatik jasaten duten begirune eskasa, menpekotasun politiko-kultural orokorraren adibide nabaritzat har genezake³.

Arazoak arazo, eta etorkizunak eskaini diezagukeenari aurre-rago ere helduko diogunez, azter dezagun, ondoren, azken urteotan filosofiaren alorrean euskaraz egindako ikerkuntza-lana. Azterketa honetarako irizpidetzat, filosofi alorreko hiru sailetan jorratzen diren ezagutza-eremuen sailkapena hartu dugu, hauetako bakoitzean burututako argitalpenetatik abiatuz (aurreko atalean aurkeztutako arrazoiengatik argitaratutako ikerkuntza-lanak soilik hartzen baititugu aintzat).

Dena den, euskarazko filosofiaren panorama orokorra edukitze arren, tradizioari ere begirada bat eman diogu. Beraz, azterketa hau bi epe historikotan banatu dugu: aitzindariak (1950-1980 epea eta 1980-1984 artean UZEIren inguruan emandako ekarpenak) eta 1984-1994 hamarkada.

FILOSOFIA EUSKARAZ: AITZINDARIAK

1950-1980

Jite filosofiko nabaria duten euskarazko lehen testuak, Egiategi (1785) salbuespen bitxitzat hartuz, 50eko hamarkadan hasi ziren argitaratzen, *Jakin*, *Egan* eta *Euzko-Gogoa*

aldizkarietan batik bat. Ondorengo lerroetan, ezagutza-eremu bakoitzari dagozkion argitalpen azpimarragarrienak aipatuko ditugu, epe honetako ekarpenen ikuspegi orokorra lortu asmoz.

Estetikaren eremuan, Orixek 1950-1955 artean *Euzko-Gogoa* aldizkarian argitaratutako artikulu laburrek bilduma guttiz interesgarria osatzen dute. Orixeren lanek, gainera, eragin zuzena izan zuten 80ko hamarkadan UZEIk bultzatutako terminologia tekniko-filosofikoaren burutzapenean.

Politikaren filosofian, 60 eta 70eko hamarkadetan marxismoaren inguruan hainbat eta hainbat lan argitaratu ziren. Bibliografian jite filosofikoa duten argitalpenak bakarrik jaso ditugu⁴. Eremu honetan, Joxe Azurmendik teoria marxista, komunismoaren eta kristautasunaren harremanen analisisia eta Gotzon Garatek marxismoaren, maoismoaren eta leninismoaren azterketak burutu zituzten.

Filosofiaren historiari buruz ere lan ugari kaleratu ziren epe honetan (*Jakin* eta *Euzko-Gogoa* aldizkarietan batez ere), batez ere antzinateko eta garaiko filosofiari buruz. Antzinateko filosofiaren eremuan, Jokin Zaitegik Sokrate aurreko filosofia eta Sokrate eta batik bat Platonen filosofia jorratu zituen. Garaiko filosofiaren eremuan, Joxe Azurmendik Bergson, Russell, Marcuse eta abarren pentsamoldeak aztertu zituen, Joseba Intxaustik Bergson, Ortega eta Schopenhauer-enak, Karlos Santamariak Marcuse-rena eta Jose Luis Alvarez Enparantzak Unamuno eta Levy Strauss-ena. Filosofo berri frantsesen pentsakera ere izan da ikergai (Xabier Andonegi, Joxe Azurmendi, Manolo Pagola, Jon Sudupe, Joan Mari Torrealдай). Bestalde, Arantzazun 1965ean argitaratutako *Filosofiaren kondaira I* liburua dugu, non filosofiaren historiako lau mugarri aztertu ziren: Sokrate aurreko filosofia, eskolastika, Spinoza eta Bergson. Filosofia modernoaren eremuan, bestalde, Descartes (Pirmin Iraolagoitia) eta Spinoza (Imanol Ajuriagojeaskoa, Pierre S ithurralde) filosofoen pentsamoldeak ere jorratu ziren.

Ontologiaren eremuan, Aitzarte eta Joseba Intxaustiren lanekin batera, izateari buruzko Orixeren lanak ditugu aipagarri.

Beste alorrek oso gutxi jorratu zirela begi-bistakoa da. Dena den, zientziaren filosofiaren esparruan Federico Krutwigek (fisika berriari buruz), Jose Luis Alvarez Enparantzak eta Gaizka Barandiaranek argitaratutako lanek garrantzi berezia dute gure ustez, esparru honek nazioarte-mailan ere tradizio gutxi baitzuen oraindik.

Azkenik, filosofiako hainbat testu klasikoren itzulpenak ere plazaratu ziren epe honetan: Jokin Zaitegik Platonen zenbait elkarrizketa (*Oturuntza, Protagora, Menon, Gorgia, Eutifron, Sokrateren Apologia, Kriton, Faidon, Iphia Txikia eta Alkibiada*) itzuli zituen, Orixek San Agustinen *Aitorkizunak*, Joseba Zinkunegik Balmes-en *Irizpidea*, Bingen Amezagak Descartesen *Ilkaskideari buruzko itzaldia*, Pierre Narbaitzek Pascalen *Gogoetak* eta itzultzaile ezezagun batek Engels-en *Ludwig Feuerbach eta aleman filsofia klasikoaren amaiera*. Itzulpenon kalitatea, egun eduki dezaketen balioari begira, oso desorekatua da; batzuk ezin izango lirateke edizio erabilgarriz hartu. Desoreka hau, itzultzaileek beraien lanerako abiapuntutzat hartzen zituzten joera linguistikoez eragiten dute.

1980-1984

80ko hamarkadako lehen urteetan, etorkizunean erabateko eragina izango zuen lan ikaragarria burutu zen filosofia-aren alorrean. UZEIren inguruan, hizkera tekniko-filosofikoaren finkapena eragingo zuen lanaz ari gara. Atal honek kuantitatiboki titulu gutxi barrenartzen dituen arren (lau besterik ez), beraien garrantzi kualitatiboa ordurarte filosofi alorrean euskaraz argitaratutako guztiaren a rekin konpara genezake. UZEI, lan hauen bidez, lehen aldiz, euskarazko filosofiarentzat oinarritzko zutabe lexikologiko sendoak eraiki zituen.

Filosofia. Lexikoa (1982) argitaratu zen lehenik. Liburu hau lehenengo lexikoi filosofikoa izan zen, ondorengo ikerkuntzalanen bateragarritasun kontzeptuala bermatu ahal izango zuena. Ondoren, 1983-84an, Paulo Iztuetaren zuzendaritzapean bi testuliburu plazaratu ziren: lehena, bederatzi kolaboratzailez osatutako lan-talde batek BBBrako burututakoa (*Filoso-*

fia/1 - BBB-3. ikasturtea); bigarrena, berriz, 25 lankideen artean UBIrako prestatutakoa (*Filosofia UBI, 3 bol.*), hain zuzen ere, euskarazko lehenengo filosofiaren historia osoa izan zena. Testuliburu hauek maila ertainetako ikasleak lehen aldiz filosofian euskaraz trebatzea ahalbidetu zuten. Azkenik, 1987an, berriz ere Paulo Iztuetak zuzendu eta 19 lagunez osatutako lan-talde batek *Filosofia. Hiztegia* argitaratu zuen bi bolumenetan. Lehenengo bolumenak, hiztegi entziklopedikoak, filosofia-ko gai nagusiak eta kontzeptuak azaltzen dituzten 1.400etik gora sarrera ditu (hauetatik hogeik artikulua luzeen itxura hartu zuten). Bigarren bolumenak, aldiz, 27.000 sarrera inguruko lexikoa dakar.

Azken hamar urte hauetan, eta UZEIren terminologia filosofikoaren finkapenaren bultzadari esker, filosofia-ko ikerkuntza-lanak irizpide bateratuagoi jarraituz gauzatu dira. UZEI burututako egitasmo honi esker hizkera filosofikoaren finkapenean lehen urratsak eman ziren. Egun lan honek Unibertsitatean zein maila ertainetan eragin nabaria du, esparru hauetan, azken urteotako ikerkuntza-lanen ondorioz, hiztegi hauetako terminologia aldatuz joan den arren (gaur egun, dinamika honi esker, filosofi alorrean hizkera tekniko bateratua zertu dela esan genezake). Dena den, abiapuntu gisa baino ez bada ere, UZEIren emaitzen itzala nabarmena da. Beraz, zenbait filosofi testutan murgilduta dauden zenbait itzultzaile profesionalak esparruotan finkatzen ari den hizkera tekniko filosofikoa kontuan ez hartzeari tamalgarri irizten diogu.

FILOSOFIGINTZA EGUN

Atal honetan azken hamarkada honetan burututako ikerkuntza-lanak aztertuko ditugu. Jakina, lan hauen zatirik handiena EHUREN baitatik sortutako ekarpenek osatzen dute; dena den, EHUTIK kanpokoak ere jaso ditugu, bertako kideen eragina unibertsitateetik landa ere iritsi baita. Filosofi alorraren heterogeneotasuna kontuan hartuz, ikuspegi sistematikorako bide egokiena, hamarkada honetan egindakoa EHUKO Filosofia hiru sailei (hau da, Balioen Filosofia eta Antropologia

Soziala, Filosofia, Logika eta Zientziaren Filosofia sailei) dagozkien ezagutza-eremuen arabera banatzea izan daiteke. Gure helburua, bibliografia ahalik eta exhaustiboena eskaintzeaz gain, bertatik aterako diren ondorioak erator ahal izateko, ezagutza-eremu zein egileengan ematen diren joerak azaltzea da.

Balioen Filosofia eta Antropologia Sozialaren Sailari dagozkion ezagutza-eremuen azterketarekin hasiko gara. Etika eremuan, Esteban Antxustegik estoikoak eta Wittgenstein-en etika eta Ibon Uribarrik Kant-en etika landu dituzte. Estetika eremuan, Belen Altunak euskal narratiba aztertu du, Esteban Antxustegik estetika estoikoa eta Jesus Arrizabalagak XVIII. mendeko irudi estetikoa. Filosofia politikoaren eremuan, Jokin Kabeilok Hobbes-en teoria politikoa landu du, eta Paulo Iztuetak eta Joakin Balentziak Machiavelli-rena. Azkenik, antropologia semantiko-kulturalaren eremuan, Mikel Azurmendiren artikuluak ditugu azpimarragarrienak; eta antropologia filosofiko-kulturalaren eremuan, Elena Martinezek H. Arendt-en historiafilosofia aztertu du eta Jon Sudupek modernotasunaren inguruko bere gogoetak plazaratu ditu.

Filosofi Sailari dagozkion ezagutza-eremuen artean, metafisika, ontologia eta ezagutzaren teoriaren inguruko ikerketa gutxi burutu dira. Filosofiaren historiaz ekarpen gehiago egin dira, batez ere garaiko filosofiaren eremuan: Joxe Azurmendik Nietzsche, Spengler, Schopenhauer, Marx, Jünger eta Miranderen pentsamenduak ikertu ditu eta Paulo Iztuetak Husserl-en fenomenologia. Nietzsche-k ere José Ignacio Galparsoren ikerketa merezi izan du. Materialismo dialektikoa ere ikergai izan da (Esteban Antxustegi, Juan Ramon Errasti, Jose Miguel Olazaran). Horiez gain, filosofia modernoaren eremuan, Agustín Arrietak Leibniz-en razionalismoa landu du, eta Joxe Azurmendik eta Ibon Uribarrik, Kant.

Logika eta Zientziaren Filosofia Saileko ezagutza-eremuei dagokienez, Logika eta Hizkuntzaren Filosofiaren eremuan, Jose Luis Alvarez Santa Cristinak psikoanalisi eta mintzamenaren arteko harremanak aztertu ditu, Fernando Garcia Murgak biraketa linguistikoa, Feliciano Pelaezek gezurtiaren paradoxa, Isidro Yoldik Port-Royal-eko hizkuntzaren filosofia, Fede-

riko Zabalak Quine-n semantika zientifikoa, eta Agustin Arrietak denboraren azterketa logikoari ekin dio. Bestalde, eta Zientziaren Filosofia eta Historiaren eremuari gagozkiolarik, honek bereziki erakarri du filosofi ikerlarien arreta, ondorengo ikergaien inguruan batez ere: Newton (J. Andoni eta Javier Duandikoetxea, Andoni Ibarra, Alfontso Martinez Lizarduikoa), mekanika kuantikoa (Jose F. Tobar-Arbulu), teoria fisikoen oinarriak (Jose Ramon Etxebarria), zientzi iraultzak (Elias Goñi), zientziaren filosofiako ikusmolde ezberdinak (Baztarrika, Eizagirre, Ibarra, Oianguren 1992).

Filosofigintzan ikerkuntzak hein handi batean izaera hermeneutikoa du, testu klasikoen interpretazioan oinarritzen dena, alegia. Horregatik, testuon itzulpenak berebiziko garrantzia du gure iker-eremuan. Alde batetik, UBirako bi testuliburu argitaratu dira, non UBiko ikasketa-programan sartzen diren filosofoen testu originalen itzulpenak eskaintzen diren: batetik, *Filosofi testuak* liburuan (Palacios argit., 1991), Platon, San Agustin, Descartes, Rousseau, Kant, Hegel, Nietzsche, Marx, Engels, Wittgenstein, Heidegger, Habermas eta Foucault-en testuen pasarteon itzulpenak agertzen dira; bestetik, *Filosofiako testuak UBirako* liburuan (1993, itzultzailea: Jose Bernardo Jauregi) itzultitakoak Platon, Aristotele, Hume, Kant, Marx, Nietzsche, Popper, Horkheimer, Sartre eta Foucaultenak dira. Bestalde, *Klasikoak* Saila da une honetan testu filosofikoen itzulpenerako dagoen egitasmorik garrantzitsuena. 1994ko amaiera arte, sail honetan filosofiaren historiako oinarritzko 21 testu argitaratu dira, Berkeley, Bloch, Boezio, Camus, Fromm, Kierkegaard, Hume, Montaigne (hiru bolumen), Moro, Nietzsche, Ortega y Gasset, Platon, Rotterdamgo Erasmo, Rousseau, Schopenhauer, Seneka, Shaftesbury, Unamuno eta Francisco de Vitorienak, hain zuzen ere. Elhuyar Kultur Elkartek, bere aldetik, *Islada* bilduma argitaratzen du, non XX. mendeko hainbat zientzilari eta filosofoen testu klasikoak itzultzen diren: Max eta Hedwig Born, Kuhn, Jacob, Mandelbrot, Morris eta von Neumann-enak, besteak beste. Ekarpen huez gainera, ondorengo egile hauen zenbait testu filosofiko klasiko ere euskaratuak izan dira: Einstein, Machiavelli, Sartre eta, bereziki azpimarragarria, Wittgensteinen *Tractatus Lo* -

gico-Philosophicus (Jose Luis Alvarez Santa Cristinak itzulia). Molde laburragoan, Platonen *Kriton* solasaldia eta Heideggerren artea eta espazioari buruzko gogoeta ere euskaratuak izan dira.

Beraz, 1984. urtetik hona guztira 100 artikulua eta 18 liburu aurkitu ditugu filosofi esparru ezberdinetan. Eremuz eremu egindako gainbegirada honetatik zenbait ondorio atera genitzake:

- ezagutza-eremu batzuk nahiko landuak izan diren bitartean (garaiko filosofia eta zientziaren filosofia eta historia), beste zenbaitetan hutsuneak nabari dira, batik bat metafisika eta ontologian, edo antzinateko eta ertaroko filosofian kasurako;

- egileei dagokienez, EHUko lizentziatuak eta doktore-gaiak dira haien kopurua osatzen duten zatirik handiena, zio nabariengatik; eta azkenik,

- lehen atalean esan dugunez, filosofi alorreko ikerkuntza argitalpenetan isladatzen da. Beraz, argitaratzaileek ikerkuntzaren egoeran eragin zuzena dutenez, aipatzekoa da zentzu honetan lan gehienak UEUK argitaratu dituela, hala liburuen bidez nola *Uztaro* aldizkariaren bidez. Jadanik UEUK 54 artikulua biltzen dituzten sei liburu argitaratu ditu: *Mintzamena eta erreala* (1984), *Materialismoaz eta zientziaz* (1985), *Giza kontuak* (1987), *Filosofia eta zientzia* (1988), *Baloreak gizartean* (1989) eta *Arrazoia eta nahikundea* (1990). *Uztaron*, bestalde, azken hiru urteotan 14 artikulua argitaratu dira.

EHUK ez du duela urte gutxi batzuk arte ezer argitaratu. Ba dirudi, dena den, jarrera hau aldatzen hasi dela. Azken urteotan sorkuntzazko liburu bat, hain zuzen ere, unibertsitateko filosofiako lehen testuliburua (Baztarrika, Patxi; Eizagirre, Xabier; Ibarra, Andoni; Oianguren, Jabier: 1992, *Zer da zientzi teoria delako hori? Egungo zientziaren filosofiarako sarrerak*) eta bi itzulpen-liburu (Palacios, Xabier argit.: 1991, *Filosofi testuak*; Wittgenstein, Ludwig: *Tractatus Logico-Philosophicus*, 1990). Espero dezagun, etorkizunean, EHUk kudeatzen duen Argitarapen Zerbitzuak euskarazko argitalpen gehiago sustatzea.

ETORKIZUNARI BEGIRA

Egungo egoera zein den ikusi eta gero, etorkizunera begira gure ustez funtsezkoenak diren eginkizunak eta norabideak aurkeztuko ditugu ondoren. Jakina, datozen urteotan egin beharreko lanaren xedea, euskara arlo filosofiko guztietan normaltzearena litzateke, horretarako lehen urratsa filosofi elkartearen sorkuntza delarik. Betebehar espezifiko hori bilbatzeko bi eginkizun eraginkor proposatzen ditugu:

- Lehenik, Ertainetarako eta Unibertsitateetarako testuliburu eta monografiaren sorkuntza. Lan hauek, gainera, funtzio bikotiz bete dezakete: sorkuntza eta ikerkuntza bultzatzeaz gain, irakaskuntzaren kalitateari zuzenki eragin diezaiokete. Hala ere, egun *Klasikoak* Sailak itzulpenaren arloan duen xeregina-rikiko osagarri egokiak izan daitezke. Dena den, eta bilduma honen garrantzia ukatu gabe, EHUn baitan itzulpen-arloa baino sorkuntza eta ikerkuntza-arloa bultzatu behar delakoan gaude, honela euskarazko filosofia egungo nazioarteko eztabaidaren eremuetara hurbilduz.

- Hurbilketa hori bezain garrantzizkoa dugu egungo euskarazko filosofia kultur tradizio diskurtsibo batean kokatzea. Horretarako egokia deritzogu bereziki ikerkuntza-lerro berri baten eraketari: «Pentsamendu filosofiko eta zientifikoaren historia Euskal Herrian (Ideien historia Euskal Herrian)». Zalantzarik gabe, oraindik orain ia ukitu ere egin ez den gaia dugu hau. Gure ustez, euskal filosofi elkartearentzat funtsezkoa litzateke bere iraganaren historia ezagutu eta aztertzea.

Euskarazko filosofi ikerkuntzak, ikusi dugunez, arazo eta hutsune larriak ditu egun. Arazo estrukturaleri baliabide ekonomikoen urritasuna erantzen zaie. Ez, ordea, giza baliabideena, EHUn baitan, aurkeztutako ikerkuntza-lerroetan lan egiteko prest dagoen balizko ikerlari asko baitago. Unibertsitateak bide berriak ireki beharko litzateke ikerkuntza hauek bultzatzeko, hau da, giza baliabideen eta baliabide ekonomikoen artean dagoen desoreka hausteko. Bideok zeintzuk diren eta nola jorratu beharko liratekeen aztertzea, artikulu honen helburuetatik at geratzen da. Azterketa hori beste baterako utzi beharko dugu, beraz.

BIBLIOGRAFIA

Lan honen helburua filosofiaren esparruan azken hamar urteotan ekoiztutakoaren bilketa ahalik eta zehatzena eskaintzea da. Honekin batera, euskarazko filosofiaren tradizioari ere begirada bat eman diogu. Beraz, zerrenda bibliografiko hau hiru epe historiko ezberdinetan banatu dugu: lehenik, aitzindariak (1980 arte); ondoren, mugarriztat jo genezakeen 1980-1984 epea, non hizkera tekniko-filosofikoaren finkapenean lehen urratsak eman ziren; eta, azkenik, 1984-1994 hamarkada⁵.

AITZINDARIAK

Filosofiaren kontzeptua

Andonegi, Xabier: 1960, «Filosofiaren muiña», *Jakin* 11, 16-23.

Egiategi, Jvsef: 1785, *Lehen livuria edo Filosofo Huskaldvnaren ekheia*, Bilbo, Euskaltzaindia, 1983 (prestatzailea: Txomin Peillen).

Goikoetxea, Adorador: 1957, «Gure pilosopia ulergaitza», *Jakin* 3, 44-47.

Intxausti, Joseba: 1960, «Filosofia, zertarako», *Jakin* 13, 31-35.

Etika

Azurmendi, Joxe: 1960, «Adimen beartzea», *Jakin* 12, 57-65.

Zabaleta, Pello M.: 1965, «Utilitarismua», *Jakin* 18, 33-41.

Estetika

Krutwig, Federico: 1962, «Pintura eta kritika», *Egan* 4-6, 285-288.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1950, «Eder eta antze», *Euzko-Gogoa* 11-12, 60-65.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1951, «On eta eder», *Euzko-Gogoa* I-II, 29-31.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1951, «Antzearen jo-mugaz aburuak», *Euzko-Gogoa* 3-4, 28-30.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1951, «On eta eder», *Euzko-Gogoa* 5-6, 26-27.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1951, «Egi eta eder», *Euzko-Gogoa* 5-6, 28-29.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1951, «Antze eta eder», *Euzko-Gogoa* 7-8, 13-17.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1951, «Antze eta eder», *Euzko-Gogoa* 9-10, 40-41.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1952, «Antzea bere jabe», *Euzko-Gogoa* 1-2, 43-45.

Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1952, «Antze ta eder», *Euzko-Gogoa* 3-4, 9-12.

- Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1955, «Antze ta eder», *Euzko-Gogoa* 3-4, 61-62.
 Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1955, «Antze ta eder», *Euzko-Gogoa* 5-12, 5-12.
 Santiago, Mikel: 1959, «Romano Guardini'ren estetizismoa», *Jakin* 9, 60-63.

Politikaren filosofia

- Azurmendi, Joxe: 1964, «Asi gaitzen komunismuarekin alkar izketan», *Jakin* 16, 43-54.
 Azurmendi, Joxe: 1967, «Gaurko marxismoa erlijioaren aurrean. Jainkoaren Piztuera?», *Jakin* 26, 49-64.
 Azurmendi, Joxe: 1968, «Katolikoan eta komunisten arteko elkarriketaz», *Branka* 6, 12-25.
 Azurmendi, Joxe: 1968, «Katolikoan eta komunisten arteko elkarriketaz», *Branka* 7, 13-25.
 Azurmendi, Joxe: 1968, «Produktzio-interesak eta klase burruka», *Branka* 8, 14-19.
 Azurmendi, Joxe: 1971, «Filosofia sobietarraren erlijio kritika problema antzean begiratuta», *Jakin Sorta* 5, 125-202.
 Azurmendi, Joxe: 1971, *Hizkuntza, Etnia eta Marxismoa*, Baiona, Euskal Elkargoa.
 Azurmendi, Joxe; Arregi, Joseba: 1972, *Kolakowski*, Oñati, Jakin.
 Azurmendi, Joxe: 1972, «Mila problema, 'teoria' marxistari buruz», in Joxe Azurmendi; Joseba Arregi: *Kolakowski*, Oñati, Jakin, 18-158.
 Azurmendi, Joxe: 1979, «Hamar urtetik hamar urtera, ideologia berri bat», *Jakin* 10, 81-82.
 Azurmendi, Joxe: 1980, «Lenin. Ohar batzuk nazio-arazoaz», *Jakin* 13, 6-17.
 Beltza (Emilio Lopez Adan): 1980, «Sartre Camusen aurka edo Iraultza eta Errebolta», *Jakin* 14-15, 190-195.
 Garate, Gotzon: 1971, *Marxen marxismoa*, Bilbo, Etor-Gero.
 Garate, Gotzon: 1977, *Maoren marxismoa: maoismoa*, Bilbo, Mensajero.
 Garate, Gotzon: 1983, *Leninen marxismoa: leninismoa*, Bilbo, Mensajero.
 Irala, Andoni: 1975, *Bat bitan banatzen da*, Donostia, Etor.
 Kolakowski, Laszek: «Marxismoaren burutapen gaurtiarra eta ez gaurtiarra», in Joxe Azurmendi; Joseba Arregi: *Kolakowski*, Oñati, Jakin, 1972, 165-209 (itzultzailea: Joseba Arregi).
 Kolakowski, Laszek: «Intelektualak eta komunista mogimendua», in Joxe Azurmendi; Joseba Arregi: *Kolakowski*, Oñati, Jakin, 1972, 211-234 (itzul.: Joseba Arregi).

Kolakowski, Laszek: «Ulermeneko materialismoa posible al da?», in Joxe Azurmendi; Joseba Arregi: *Kolakowski*, Oñati, Jakin, 1972, 265-295 (itzul.: Joseba Arregi).

Antropologia filosofiko-kulturala

Garate, Roman: 1973, *Lanaren antropologia*, Bilbo, Gero.

Lazkano Mendizabal (Joxe Azurmendi): 1975, *Gizona abere hutsa da*, Arantzazu, Jakin.

Bastarrika, Iñaki: 1956, «Gizona izaten —aburuaren oinarri», *Jakin* 1, 39-47.

Salaberry, Etienne: 1966, «Gizonaren ezin geldia», *Jakin* 21, 85-96.

Zabaleta, Pello M.: 1963, «Eritasuna sistema filosofikuetan», *Egan* 1-3, 47-55.

Erlijioaren filosofia

Azurmendi, Joxe: 1958, «Kristau filosofia», *Jakin* 8, 36-40.

Kolakowski, Laszek: «Jesukristo, igarle eta erreformatore», in Joxe Azurmendi; Joseba Arregi: *Kolakowski*, Oñati, Jakin, 1972, 165-209 (itzul.: Joseba Arregi).

Filosofiaren historia

Askoren artean: 1965, *Filosofiaren kondaira I*, Oñati, Jakin.

Antzinateko filosofia

Lafitte, Piarres: 1962, «Platon'en hirur aurpegi», in Jokin Zaitegi: *Platon'ene -ko atarian*, Donostia, XIII-XXIII or.

Oiarbide, Kepa; Iztueta, Paulo: 1965, «Sokrate aurreko filosofia», in Askoren artean: *Filosofiaren kondaira I*, Oñati, Jakin, 9-44.

Zaitegi, Jokin: 1954, «Platon eta Eraklito», *Euzko-Gogoa* 11-12, 202-205.

Zaitegi, Jokin: 1955, «Platon eta Parmenide-ta», *Euzko-Gogoa* 3-4, 57-60.

Zaitegi, Jokin: 1955, «Platon ta Pitagora-ta», *Euzko-Gogoa* 5-12, 104-107.

Zaitegi, Jokin: 1956, «Platon eta Sokrate», *Euzko-Gogoa* (Ilbeltza-Otsaila), 30-53.

Zaitegi, Jokin: 1956, «Platon eta sofistak», *Euzko-Gogoa* (Epaña-Iorrraila), 32-45.

Zaitegi, Jokin: 1962, *Platon'eneko atarian*, Donostia, 1962.

Ertaroko filosofia

Muxika, Errupioño: 1965, «Len Eskolastika», in Askoren artean: *Filosofiaren kondaira I*, Oñati, Jakin, 45-76.

Filosofia moderna

- Ajuriagojeaskoa, Imanol: 1965, «Baruch Espinoza», in Askoren artean, *Filosofiaren kondaira I*, Oñati, Jakin, 77-98.
- Arregi, Rikardo: 1961, «Balmes eta Kant jakinduriaren asieran», *Jakin* 15, 40-47.
- Fagoaga, Isidro: 1968, «Huarte garaztarra. Pizkunde-aroko gogo-jakintzaren aintzindari bat», *Jakin* 31-32, 84-94 (eusk.: R. Bozas-Urrutia).
- Iraolagoitia, Pirmin: 1961, «Descartes'en zalantza-bidea», *Jakin* 14, 66-69.
- Ithurralde, Piarres: 1956, «Spinoza», *Euzko-Gogoa* (Ilbeltza-Otsaila), 54-60.

Garaiko filosofia

- Andonegi, Xabier: 1978, «Berriz filosofoak», *Jakin* 8, 116-120 (*filosofo berriak*).
- Aranargi: 1955, «Nietzsche», *Euzko-Gogoa* 5-12, 108-109.
- Arregi, Rikardo: 1969, «Eguzkialdeko aize hoiak...», *Jakin* 35, 25-51 (Marcuse-ren filosofiaz).
- Azurmendi, Joxe: 1960, «Bergson'en problema», *Jakin* 11, 36-40.
- Azurmendi, Joxe: 1960, «Russell: Jakiterik bai?», *Jakin* 13, 14-20.
- Azurmendi, Joxe: 1965, «Jainkoaren billa. Leturia ta Txillardegia», *Jakin* 20, 38-46.
- Azurmendi, Joxe: 1969, «Pentsalaria eta eragina», *Jakin* 35, 3-16 (Marcuse-ren filosofiaz).
- Azurmendi, Joxe: 1977, «1937-1977: Gramsci-ren urtea», *Jakin* 4, 83-96.
- Azurmendi, Joxe: 1978, «Filosofia berria: krisi luze baten produkto», *Jakin* 8, 67-108.
- Azurmendi, Joxe: 1979, «H. Marcuse hil da», *Jakin* 11, 70-72.
- Azurmendi, Xabier: 1957, «Papini'ri buruz itz bi», *Jakin* 5, 61-62.
- Bastarrika, Iñaki: 1956, «Blondel'en arauari buruz», *Euzko-Gogoa* (Ilbeltza-Otsaila), 99-103.
- Bastarrika, Iñaki: 1957, «Albert Camus edo Gizatasun etsia», *Jakin* 5, 51-60.
- Berasaluze, Sabin: 1956, «Kierkegaard'en auzia, Unamuno'gan lore», *Euzko-Gogoa* (Ilbeltza-Otsaila), 30-53.
- Bereziartua, Iñaki: 1956, «Batzuk ba-doaz, besteak ba-datoz», *Euzko-Gogoa* (Ilbeltza-Otsaila), 104-109.
- Intxausti, Joseba: 1958, «Bergson'en Jainko-intuiziñoa», *Jakin* 8, 12-20.
- Intxausti, Joseba: 1959, «Ortega'ren bizitz-errazoiarena», *Jakin* 10, 28-35.
- Intxausti, Joseba: 1960, «Schopenhauer edo zorionik-eza», *Jakin* 12, 31-37.

- Kintana, Xabier: 1967, «Jainkoa eta Materia. Teilhard de Chardin», *Jakin* 26, 39-48.
- Lasa, Mikel: 1968, «Baroja eta Epikuro», *Jakin* 33, 50-52.
- Pagola, Manolo: 1977, «Garaudy gure artean», *Jakin* 1, 95-96.
- Pagola, Manolo: 1978, «Filosofo berriak», *Jakin* 8, 24-62.
- Salaberry, Etienne: 1965, «Henri Bergson», in Askoren artean: *Filosofiaren kondaira I*, Oñati, *Jakin*, 99-143.
- Santamaria, Karlos: 1968, «Markuse'k diola-ta», *Jakin* 31-32, 82-83.
- Santamaria, Karlos: 1969, «Dimensio bateko gizona», *Jakin* 35, 11-24 (Markuse-ren filosofiaz).
- Sudupe, Jon: 1978, «Merde!», *Jakin* 8, 112-115 (*filosofo berriei* buruz).
- Torrealdai, Joan Mari: 1978, «Filosofia berria prentsan», *Jakin* 8, 16-22.
- Txillardeggi (Jose Luis Alvarez Enparantza): 1965, «Levy Straussek Unamunoren-gana», *Jakin* 20, 6-15.
- Txillardeggi (Jose Luis Alvarez Enparantza): 1968, «Estrukturalismoaz zenbait hitz», *Jakin* 20, 15-29.
- Txillardeggi (Jose Luis Alvarez Enparantza): 1968, «Unamuno ala James?», *Jakin* 21, 81-84.
- Uarrain: 1965, «Lamennais. Bide urratzaille», *Jakin* 19, 3-7.
- Zabaleta, Pello M.: 1963, «Izpi batzuek esistentzialismuaz», *Egan* 1-3, 86-89.
- Zaitegi, Jokin: 1951, «Heidegger'en azalkizunak», *Euzko-Gogoa* 1-2, 25-28.

Metafisika/Ontologia

- Aitzarte: 1956, «Izatasun filosofia», *Euzko-Gogoa* (Epaila-Iorrraila), 46-51.
- Intxausti, Joseba: 1959, «Izatearen azterketan», *Jakin* 9, 15-22.
- Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1954, «Izatena ta gertatzena», *Euzko-Gogoa* 3-4, 65-67.
- Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1955, «Noizko-nongoak», *Euzko-Gogoa* 1-2, 25-26.
- Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1955, «Izan, egon, gertatu», *Euzko-Gogoa* 5-12, 110-111.
- Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1959, «Izatea aztertzen», *Jakin* 10, 67-71.
- Orixe (Nikolas Ormaetxea): 1960, «Izaki, izate, eza», *Egan* 3-6, 150-153.

Zientziaren filosofia eta historia

- Barandiaran, Gaizka: 1978, *Epistemologia, Eliztia (Gramatika) ta Matematika*, Iruñea, Príncipe de Viana.
- Krutwig, Federico: 1961, «Physica berriaren problemat batzuei buruz», *Egan* 4-6, 168-181.

Larresoro, Tx. (Jose Luis Alvarez Enparantza): 1968, «Denborari buruz»,
Egan 1-6, 53-79.

Hizkuntzaren filosofia

Txillardegi (Jose Luis Alvarez Enparantza): 1966, «Hizkuntza eta pentsake-
ra», *Branka* 1, 35-39.

1980-1984 URTEALDIA

UZEI: 1982, *Filosofia. Lexikoa*, Donostia, Elkar.

UZEI: 1983, *Filosofia / 1 (BBB-3. ikasturtea)*, Donostia, Elkar.

UZEI: 1983-84, *Filosofia UBI*, 3 bol., Donostia, Elkar.

UZEI: 1987, *Filosofia. Hiztegia*, 2 bol., Donostia, Elkar.

1984-1994 URTEALDIA

Orokorrak

Askoren artean: 1989, *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU.

Goñi, Elias (argit.): 1987, *Giza kontuak*, Bilbo, UEU.

Gorosabel, Mixel (bil.): 1990, *Arrazoia eta nahikundea*, Bilbo, UEU.

Iztueta, Paulo: 1991, «UBI-rako filosofi testuen itzulpena dela eta», *Uztaro* 2,
82-91.

Filosofiaren kontzeptua

Agirre, Xabier: 1989, «John Rawls-en 'Zuzentasunaren teoriaren' ondorioak»,
in Askoren artean: *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU, 39-50.

Ansorena, Jokin: 1989, «Nietzsche eta nihilismoa», in Askoren artean: *Baloreak
gizartean*, Bilbo, UEU, 17-24.

Arrizabalaga, Jesus: 1987, «Filosofia Epikurotarren baitan», in Elias Goñi (ar-
git.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 41-61.

Aurrekoetxea, Martin: 1987, «Zer da filosofia Descartes-engan?», in Elias
Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 213-246.

Berraondo, Juan: 1987, «Filosofiaraino daraman esperientzia», in Elias Go-
ñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 33-37.

Eizagirre, Xabier: 1987, «Mythos-etik logos-era, filosofiaren sorrera», in Elias
Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 17-32.

Gametxo, Erramun: 1988, «Adios a la filosofia», in Askoren artean: *Filosofia
eta zientzia*, Bilbo, UEU, 143-148.

Ibarra, Andoni; Oianguren, Jabier: 1992, «Filosofiaren izakera eta eginkizuna. C.U. Moulines-ekin solasean», *Jakin* 71, 27-48.

Moulines, Carlos U.: 1992, «Zientziaren filosofiaren eginkizuna», in Patxi Baztarrika, Xabier Eizagirre, Andoni Ibarra, Jabier Oianguren: *Zer da zientzi teoria delako hori? Egungo zientziaren filosofiarako sarrera*, Bilbo, EHuko Argitarapen Zerbitzua, 17-40 (itzul.: liburuaren egileak).

Zabaleta, Iñaki: 1987, «Zer da filosofia estoikoentzat?», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 63-75.

Etika

Agirre, Xabier: 1990, «Askatasuna (Nahikundea) eta Ordena (Arrazoa): bateraezinak ala bateragarriak?», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoa eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 13-25.

Antxustegi, Esteban: 1990, «Desioa eta arrazoa pentsamolde estoikoan», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoa eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 27-37.

Antxustegi, Esteban: 1992, «Wittgenstein eta etikaren hizkuntza», *Uztaro* 5, 17-30.

Garate, Gotzon: 1990, *Etika sarrera eztabaida*, Bilbo, Mensajero.

Goñi, Elias: 1988, «Bioteknologiaren arazo politiko-moralak», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 103-113.

Santamaria, Karlos: 1984, «Marx eta giza pertsonaren problematika», *Jakin* 30, 75-93.

Uribarri, Ibon: 1994, «Kant-en etikaren eduki eta arazo nagusiak», *Uztaro* 12, 23-36.

Yoldi, Isidro: 1987, «Errebelamendua Camus-en ikuspuntutik», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 147-173.

Estetika

Altuna, B.: 1994, «Euskaldun fededun' narratibaz», *Bitarte* 2, 51-60.

Antxustegi, Esteban: 1989, «Kontzientziaren arazoa: jakintza eta estetika estoikoa», in Askoren artean: *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU, 65-81.

Arrizabalaga, Jesus: 1989, «XVIII. mendeko irudi estetikoa», in Askoren artean: *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU, 93-110.

Politikaren filosofia

Antxustegi, Esteban: 1991, «Euskal nazionalismoari buruzko ikerketa ideologikoak», *Uztaro* 3, 17-33.

Balentzia, Joakin: 1994, «Machiavelli-ren 'Printzea'. Politikagintzaren diskurtsu modernoaren hasiera», *Jakin* 83, 57-64.

Beltza (Emilio Lopez Adan): 1984, «Marx eta iraultza», *Jakin* 30, 26-48.

Canales, Txus: 1988, «Faxismoaren ideologia», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 135-141.

Iztueta, Paulo: 1992, «Boterea Niccolo Machiavelli baitan», *Uztaro* 5, 151-178.

Kabeilo, Jokin: 1992, «Estatu modernoaren sorrera: Thomas Hobbes (1588-1679)», *Uztaro* 4, 3-24.

Oiartzun, Maite: 1987, «Filosofia eta politika», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 177-189.

Pardo, Arantza; Gurrutxaga, Maria Jesus: 1987, «Autonomia», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 191-201.

Antropologia filosofiko-kulturala

Atxabal, Juana: 1992, *Narziso berriaz gogoetak*, Bilbo, UEU.

Azurmendi, Joxe: 1991, *Gizaberearen bakeak eta gerrak*, Donostia, Elkar.

Azurmendi, Mikel: 1988, «Animaliak filosofian eta euskal tradizioan», *Jakin* 48, 63-80.

Azurmendi, Mikel: 1989, «Etika (behar izan) eta kosmobisioa (izan). Sistema sinbolikoak elkar lotzen», in Askoren artean: *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU, 25-37.

Azurmendi, Mikel: 1993, «Abertzaletasuna eta arraza-zaletasuna», *Bitarte* 1, 27-44.

Martinez, Elena: 1994, «Hannah Arendten *Gebürlichkeit* 'jaiokortasuna': Historiaren norabideari buruzko galderari aurre egiteko kategoria», *Uztaro* 12, 13-21.

Sudupe, Jon: 1991, *Modernitatearen alde*, Donostia, Kutxa.

Sudupe, Jon: 1994, *Ilustrazioaren kriselupean. Argi berri bila Frankfurturten*, Irun, Alberdania.

Filosofiaren historia

Mujika, Luis Mari: 1986, *Sistema filosofikoak*, Donostia, Kriselu.

Antzinateko filosofia

Antxustegi, Esteban: 1987, «Seneka: pentsamendu, garaia eta 'De brevitate vitae' lanaren azterketa», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 77-86.

Carbonell, Arantza: 1991, «Jakintsua orotan zenean jakintsu», *Uztaro* 2, 93-101.

Maurandi, Remedios; Peñalver, Patricio: 1991, «Arrazoia, mitoa, tragedia», in Xabier Palacios (argit.): *Filosofi testuak*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua, 15-21 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).

Ertaroko filosofia

Garrido, Juan José: 1991, «Arrazoia eta fedea», in Xabier Palacios (argit.): *Filosofi testuak*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua, 63-67 (itzul.: Esteban Antxustegi).

Filosofia modernoa

Arrieta, Agustin: 1990, «Razionalismoa Leibniz-engan», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoia eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 131-141.

Aspiazu, Luis M.: 1987, «Jansenismoa Euskal Herrian», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 87-125.

Palacios, Xabier: 1991, «Kontzientzia modernoaren eraketa», in Xabier Palacios (argit.): *Filosofi testuak*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua, 117-124 (itzul.: Esteban Antxustegi).

Torre, Leonor de la; Murua, Miren; Carbonell, Arantza: 1993, «Berkeley eta ekialdea, elerik gabeko filosofia?», *Uztaro* 7, 31-44.

Garaiko filosofia

Antxustegi, Esteban: 1985, «A. Gramsci: materialismoa, zientzia eta filosofia», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 121-133.

Askoren artean: 1985, *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU.

Atxabal, Juana: 1988, «Sartrearen existentzialismoaz», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 117-134.

Azurmendi, Joxe: 1984, «Horrela aurkitu zen marxismoa», *Jakin* 30, 6-25.

Azurmendi, Joxe: 1989, «Nietzsche-ren itzal argia. Ohar orokor Miranderi sarrrerakoak», in Askoren artean: *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU, 111-152.

Azurmendi, Joxe: 1989, *Schopenhauer, Nietzsche, Spengler Miranderen pentsamenduan*, Donostia, Susa.

Azurmendi, Joxe: 1990, «Nietzsche, Jünger: anekdota baten esanahi paradigmatikoa», *Jakin* 56, 149-182.

Azurmendi, Joxe: 1991, «Filosofia pertsonalistaren maisu bat: Karlos Santamaria», *Jakin* 65, 63-88.

Campillo, Antonio: 1991, «Arrazoia, historia eta diskurtsoa», in Xabier Palacios (argit.): *Filosofi testuak*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua, 375-383 (itzul.: Elena Touyrou-Phagaburu).

Errasti, Juan Ramon: 1985, «Materialismoaren bidean», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 13-25.

Ezeiza, Juan: 1987, «Nietzsche eta kristautasuna», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 127-146.

Galparsoro, José Ignacio: 1994, «Nietzsche, pensalari inmoralista eta nihilista? Nietzscheren gaurkotasuna bere jaiotzaren 150. urteurrenean», *Jakin* 84, 37-49.

Iztueta, Paulo: 1987, «Edmund Husserl-en fenomenologia», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 247-305.

Jarauta, Francisco: 1991, «Kontzientzia modernoaren eraldakuntza», in Xabier Palacios (argit.): *Filosofi testuak*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua, 321-324 (itzul.: Esteban Antxustegi).

Olazaran, Jose Miguel: 1985, «Materialismo dialektikoa: sarrera-lana», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 27-44.

Sudupe, Jon: 1984, *Marx (1818-1883). Teoria eta politika*, Bilbo, Caja de Ahorros Vizcaina.

Metafisika/Ontologia

Arrazabalaga, Gotzon: 1990, «Arrazonatzeko borondatea (Hegel-en dialektika ulertzeko ezinbesteko jauzi existentziarioa)», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoia eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 45-51.

Expósito, Andoni: 1985, «Materialismoa eta ontologia», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 91-102.

Gil Bera, Eduardo: 1987, *Atea bere erroetan bezala*, Iruñea, Pamiela.

Oianguren, Jabier: 1990, «Nahikundea (Helburua eta indarra) eta Razonaltasuna (Bidea eta jakintza)», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoia eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 39-43.

Zapiain, Markos: 1994, «Proiektuaren denbora», in Víctor Gómez Pin (coord.): *Actas del Primer Congreso Internacional de Ontología. Categorías e inteligibilidad global. El proyecto ontológico a través de la reflexión contemporánea*, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 141-144.

Ezagutzaren teoria eta epistemologia

Ansorena, Jokin: 1985, «Teoria eta praktikaren arteko gatazka marxismoan», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 181-198.

Azurmendi, Joxe: 1994, «Kant: orientatzen jakin espazioan eta espekulazioan», in Víctor Gómez Pin (coord.): *Actas del Primer Congreso Internacional de Ontología. Categorías e inteligibilidad global. El proyecto ontológico a través de la reflexión contemporánea*, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 129-132.

Etxeberria, Eneko: 1985, «Materialismoaren eta idealismoaren arteko gatazka», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 45-89.

Gil Bera, Eduardo: 1989, «Huarterengandik egungo gizarteraino egia- ren kontzeptua», in Askoren artean: *Baloreak gizarterean*, Bilbo, UEU, 83-92.

Goñi, Elias: 1987, «Teleologia eta filosofia», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 325-336.

- Ibarra, Andoni: 1987, «Materiarekiko kezkak», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 7-13.
- Palacios, Javier: 1992, «Subjektu transzendentala giza jakintzetan», *Jakin* 69, 117-128.
- Uribarri, Ibon: 1994, «Jarraitasunaren ideia sistema transzendentalean. (Kategorien ordena eta sistemaren batasuna)», in Victor Gómez Pin (coord.): *Actas del Primer Congreso Internacional de Ontología. Categorías e inteligibilidad global. El proyecto ontológico a través de la reflexión contemporánea*, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 133-139.

Zientziaren filosofia eta historia

- Alonso, Cesar: 1988, «Kuhn-en kritika historikoa (paradigmak)», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 45-56.
- Altonaga, Kepa: 1987, «Biologiako zenbait eredu: artisauarengandik brikolatzailearenganaino», in Elias Goñi (argit.): *Giza kontuak*, Bilbo, UEU, 307-323.
- Arrazola, J. Xabier: 1988, «Indukzioa eta 'Vienako Zirkulua'», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 35-44.
- Arrazola, J. Xabier: 1988, «K.R. Popper eta faltsazionismoa», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 93-101.
- Askoren artean: 1988, *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU.
- Barriuso, Martin: 1990, «Arrazoia eta nahikundea zientzian: determinismo biologikoa», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoia eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 143-153.
- Baztarrika, Patxi; Eizagirre, Xabier; Ibarra, Andoni; Oianguren, Jabier: 1992, *Zer da zientzi teoria delako hori? Egungo zientziaren filosofiarako sarrrera*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua.
- Bengoetxea, Juan Bautista; Eizagirre, Xabier: 1994, «Ezagutza errepresentazio gisa: zientzi ezagutzaren kategorizazio errepresentazionala», *Uztaro* 10, 17-31.
- Duandikoetxea, J. Andoni eta Javier: 1987, «'Principia'k 300 urte (1): Isaac Newton, Principia-ren egile», *Elhuyar. Zientzia eta teknika* 7, 58-60.
- Duandikoetxea, J. Andoni: 1987, «'Principia'k 300 urte (3): Isaac Newton, Lurra eta zeruaren lokarri», *Elhuyar. Zientzia eta teknika* 9, 52-56.
- Duandikoetxea, Javier: 1987, «'Principia'k 300 urte (2): Isaac Newton, kalkularen sortzaile», *Elhuyar. Zientzia eta teknika* 8, 57-61.
- Etxebarria, Jose Ramon: 1994, *Teoria fisikoen oinarriak*, Bilbo, UEU.
- Goñi, Elias: 1985, «Aristoteletik Newtonerako zientzia iraultza», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 135-168.

- Goñi, Elias: 1985, «Zientzi-iraultzak gatazkaren bitartez», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 169-179.
- Ibarra, Andoni: 1987, «Newton-en *Principia* eta mendebaldeko kultura», *Jakin* 45, 127-136.
- Ibarra, Andoni: 1987, «Zientzia Newtondarraren oinarri filosofikoak», *Elhuyar. Zientzia eta teknika* 12, 54-57.
- Ibarra, Andoni: 1988, «Newton newtondarra? Ilusioa eta praktika erreala Newton-engan», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 1-17.
- Ibarra, Andoni: 1988, «Programa estrukturala zientziaren filosofian», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 57-82.
- Ibarra, Andoni: 1989, «Baloreak zientzīgintza enpirikoan: egiaren eragina bereziki», in Askoren artean: *Baloreak gizartean*, Bilbo, UEU, 51-63.
- Laboa, M. Eugenia: 1988, «Lakatos. Ikerketarako programa zientifikoak», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 83-91.
- Martinez Lizarduikoa, Alfontso: 1985, «Materiaren kontzeptua materialismo dialektiko klasikoan», in Askoren artean: *Materialismoaz eta zientziaz*, Bilbo, UEU, 103-120.
- Martinez Lizarduikoa, Alfontso: 1988, «Fisika newtondarraren ezaugarriak, teorien eboluzioen ikuspuntutik, gaurko zientziaren filosofian», in Askoren artean: *Filosofia eta zientzia*, Bilbo, UEU, 19-33.
- Telletxea, Maria Jose: 1990, «Zedarriketa erizpidea, psikoanalisi eta falsazionismoa», in Mitxel Gorosabel (bil.): *Arrazoi eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 77-113.
- Tobar-Arbulu, Jose F.: 1987, «Heisenberg-en ezberdintasunaren interpretazioa», *Elhuyar* 13 (2), 73-77.
- Tobar-Arbulu, Jose F.: 1987, «Mekanika kuantikoa zertan den», *Elhuyar. Zientzia eta teknika* 10, 66-71.
- Tobar-Arbulu, Jose F.: 1987, «Mekanika kuantikoaren bertsio objektibo baterantz», *Elhuyar* 13 (2), 89-106.
- Tobar-Arbulu, Jose F.: 1988, «Mirari kuantikoa», *Elhuyar* 14 (1), 52-63.
- Tobar-Arbulu, Jose F.: 1993, *Mekanika kuantikoaren zenbait berezitasun*, Bilbo, UEU.

Logika eta hizkuntzaren filosofia

- Alvarez Santa Cristina, Jose Luis: 1984, «Mintzamena, intzestua eta inkontzientea», in Askoren artean: *Mintzamena eta erreala*, Iruñea, UEU, 7-113.
- Alvarez Santa Cristina, Jose Luis: 1990, «Hitzaurrea», in Ludwig Wittgenstein: *Tractatus Logico-Philosophicus*, Bilbo, EHUKo Argitarapen Zerbitzua (itzul.: Jose Luis Alvarez Santa Cristina), 7-54.

- Arrazola, Xabier: 1990, «Arrazonaketa: egungo hurbilketa», in Mixel Gorosabel (bil.): *Arrazoa eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 115-130.
- Arrieta, Agustin: 1994, «Denbora kategoria al da? Bere azterketa logikoa», *Uztaro* 11, 3-14.
- Arrieta, Agustin: 1994, «Denboraren inguruko zenbait arazo logiko: bere izaera jarraia eta seriala», in Víctor Gómez Pin (coord.): *Actas del Primer Congreso Internacional de Ontología. Categorías e inteligibilidad global. El proyecto ontológico a través de la reflexión contemporánea*, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 253-259.
- Arrizabalaga, Jesus: 1990, «G. Humboldt eta euskara», in Mixel Gorosabel (bil.): *Arrazoa eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 53-63.
- Askoren artean: 1984, *Mintzamena eta erreala*, Iruñea, UEU
- Garcia Murga, Fernando: 1992, «Biraketa pragmatikoa, biraketa linguistikoan», *Uztaro* 6, 13-22.
- Pelaez, Feliciano: 1992, «Gezurtiaren paradoxa», *Uztaro* 8, 19-34.
- Yoldi, Isidro: 1992, «Modistae-engandik Port-Royal-era», *Uztaro* 6, 23-58.
- Zabala, Federiko: 1990, «W.V.O. Quine-ren filosofiaren semantika zientifikoaz», in Mixel Gorosabel (bil.): *Arrazoa eta nahikundea*, Bilbo, UEU, 65-75.

ITZULPEN-LANAK

AITZINDARIAK

- Agustin, San: *Aitorkizunak*, Zarautz, Itxaropena, 1956 (itzul.: Orixe —Nikolas Ormaetxea—).
- Balmes, Jaime: *Irizpidea* «Euskal-esnale» 1918-1924 (itzul.: Joseba Zinkunegi).
- Descartes, René: «Ikasbideari buruzko itzaldia I eta II», *Egan* 4-6 (1963), 197-215 eta *Egan* 1-6 (1964), 182-206 (itzul.: Bingen Amezaga).
- Engels, Friedrich: «Ludwig Feuerbach eta aleman filosofia klasikoaren amaiera», in *F. Engels-en bi obra: Sozialismoaren aurrerabidea utopiatik zientziara eta Ludwig Feuerbach eta aleman filosofia klasikoaren amaiera*, Hendaia, Mugalde, 1975, 113-192 (itzul.: ezezaguna).
- Pascal, Blas: *Gogoetak*, Baiona, 1980 (itzul.: Pierre Narbaitz).
- Platon: *Platon I: Oturuntza, Protagora, Menon*, Usurbil, Izarra, 1975 (itzul.: Jokin Zaitegi).
- Platon: *Platon II: Gorgia*, Usurbil, Izarra, 1977 (itzul.: Jokin Zaitegi).

Platon: *Platon III: Eutifron eta Sokrate-ren apologia*, Usurbil, Izarra, 1978 (itzul.: Jokin Zaitegi).

Platon: *Platon IV: Kriton eta Faidon*, Usurbil, Izarra, 1978 (itzul.: Jokin Zaitegi).

Platon: *Platon V: Ipia Txikia eta Alkibiada*, Usurbil, Izarra, 1978 (itzul.: Jokin Zaitegi).

1984-1994 URTEALDIA

Einstein, Albert: *Munduari buruzko nire pentsamoldea*, Donostia, Gaiak, Pentsamendu Garaikidea bilduma 7, 1993 (itzul.: Iñaki Azkune).

Heidegger, Martin: «Artea eta espazioa», *Bitarte* 3, 33-37, 1994 (itzul.: Joxe Azurmendi).

Machiavelli, Niccolo: 1986, *Printzea*, Donostia, Elkar, 1994 (itzul.: Iñaki Azkune).

Platon: *Kriton*, Irun, Iralka, «La Cizaña baja al Agora» bilduma, 1994 (Aurkezpena, itzulpena eta oharra: Javier Aguirre Santos; Cristina Lasa Otxoteko).

Sartre, Jean Paul: *Existenzialismoa humanismo bat da*, Donostia, Kriselu, 1989 (itzul.: Juana Atxabal).

Wittgenstein, Ludwig: *Tractatus Logico-Philosophicus*, Bilbo, EHUko Argitarapen Zerbitzua, 1990 (Hitzaurrea eta itzul.: Jose Luis Alvarez Santa Cristina).

Elhuyar Kultur Elkarteak. Islada bilduma

Born, Max; Born, Hedwig: *Zientzia eta kontzientzia aro atomikoan*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1990 (itzul.: Iñaki Azkune).

Jacob, François: *Posiblearen jokoak*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1990 (itzul.: Iñaki Azkune).

Kuhn, Thomas S.: *Iraultza zientifikoen egitura*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1990 (itzul.: Jesus Arrizabalaga eta Ester Mugertza).

Mandelbrot, B.: *Objektu fraktalak*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1992 (itzul.: Iñaki Azkune).

Morris, Richard: *Denboraren geziak*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1991 (itzul.: Arantxa Pardo eta Maria Jesus Gurrutxaga).

Oparin, A.I.: *Biziaren jatorria*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1988 (itzul.: Kepa Altonaga eta Maider Etxaide).

Ortoli, Sven, Pharabod, Jean Pierre: *Mekanika kuantikoaren doinua*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarteak-Elkar, 1989 (itzul.: Joan Inazio Abrisqueta eta Joseba Etxeberria).

von Neumann, John: *Ordenadorea eta garuna*, Donostia, Elhuyar Kultur Elkarte-Elkar, 1990 (itzul.: Andoni Sagarna).

UBIraiko testuak

Palacios, Xabier (argit.): 1991, *Filosofi testuak*, Bilbo, EHUko Argitarapen Zerbitzua.

Platon: *Politeia VII*, 37-59 (itzul.: Jon Gotzon Etxebarria). Sarrera: Remedios Maurandi; Patricio Peñalver: «Platon: Errepublikak VII», 22-36 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).

San Agustín: *Aitorkizunak*, 80-113 (itzul.: Orixe (Nikolas Ormaetxea) eta Xabier Andonegi). Sarrera: Juan José Garrido: «San Agustinen Aitorkizunak idazkiko X. liburua iruzkina», 68-79 (itzul.: Esteban Antxustegi).

Descartes, René: *Metodoaren diskurtsoa*, 139-163 (itzul.: Martín Aurrekoetxea). Sarrera: Javier Echeverría: «Descartesen 'cogito'-ren irakurketa», 125-138 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).

Rousseau, Jean Jacques: *Kontratu soziala*, 183-217 (itzul.: Arantxa Etxabe). Sarrera: Eduardo Bello: «J.J. Rousseau, pentsalari moral eta politikoa», 164-182 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).

Kant, Immanuel: *Bigarren argitalpenaren hitzaurrea*, 237-252 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu eta Jokin Apalategi). Sarrera: José Luis Villacañas: «Modernitatea eta kopernikar iraultza», 218-236 (itzul.: Esteban Antxustegi).

Kant, Immanuel: «*Zer da ilustrazioa?*» galderari erantzuna, 268-273 (itzul.: Elena Martínez). Sarrera: Xabier Palacios: «Kant edo historia ontologia bezala», 253-267 (itzul.: Amaia Larrazabal).

Hegel, G.W.F.: *Historia unibertsalaren filosofiari buruzko ikasgaiak*, 301-317 (itzul.: Jose Antonio Amutxastegi). Sarrera: Xabier Palacios: «Hegel: Historia osotasun dialektiko bezala», 274-300 (itzul.: Iñaki Aurrekoetxea).

Nietzsche, Friedrich: *Autokritika saiakera*, 335-343 (itzul.: Xabier Mendiguren). Sarrera: Francisco Jarauta: «Nietzsche: tragedia eta filosofia», 325-334 (itzul.: Esteban Antxustegi).

Marx, Karl: *Ekonomia politikoaren kritika*, 359-362 (itzul.: Fernando Mendizabal). Sarrera: José María Ripalda: «Karl Marx (1818-1883)», 344-358 (itzul.: Fernando Mendizabal).

Engels, Friedrich: *Karl Marxen «Politika ekonomikoaren kritika»ri egin dako kontribuzioaren erresuntzioa*, 363-371 (itzul.: Xabier Mendiguren).

- Wittgenstein, Ludwig: *Ohar nahasiak*, 417-435 (itzul.: Martin Etxebarria). Sarrera: Isidoro Reguera: «Wittgensteinen 'Ohar desberdinak'», 384-416 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).
- Heidegger, Martin: *Filosofiaren akabantza eta pentsatzearen auziaz*, 446-458 (itzul.: Pello Zabaleta). Sarrera: Pierre Aubenque: «Martin Heidegger-en 'Filosofiaren bukaera eta pentsatzearen zereginari sarrera'», 436-445 (itzul.: Iñaki Aurrekoetxea).
- Habermas, Jürgen: *Zientzia eta teknika 'Ideologia'tzat*, 474-507 (itzul.: Jesus Maria Mujika). Sarrera: José María Mardones: «J. Habermas: Zientzia eta teknika 'Ideologia'tzat'», 459-473 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).
- Foucault, Michel: *Diskurtsoaren ordena*, 525-550 (itzul.: Xabier Apalaza). Sarrera: Antonio Campillo: «Nola ez aipa M. Foucault'», 508-524 (itzul.: Elena Touyarou-Phagaburu).
- Filosofiako testuak UBirako*, Iruñea, Nafarroako Gobernua, 1993 (itzul.: Jose Bernardo Jauregi Apalategi).
- Platon: *Errepublikak II (368c-376c)*, 13-22.
Errepublikak IV (433a-434c), 23-25.
Errepublikak VII (514a-520a), 26-31.
- Aristotele: *Metafisika I, 1 eta 2*, 35-39.
Etika Nikomakeoa I, 1, 2, 4, 5, 8, 9 eta 10, 40-47.
Etika Nikomakeoa II, 6, 48-50.
- Hume, David: *Giza adimenari buruzko ikerketa 4. sekzioa I zatia*, 53-58.
Giza izaerari buruzko tratatua III. liburua, lehen atala, I eta II sekzioak, 59-62.
- Kant, Immanuel: *Arrazoi hutsaren kritika: bigarren argitarapenaren aitzin solasa*, 65-72.
Betirako bakea, I gehigarria, 73-82.
- Marx, Karl: *Kapitala. Ekonomia politikoaren kritika. I liburua 3. atala VII kapitulua, 5 eta 7 epigrafeak*, 85-101.
Ekonomia politikoaren kritika. Hitzaurrea, 102-103.
- Nietzsche, Friedrich: *Egia eta gezurra zentzu estramorallean*, 107-115.
Moralaren genealogia. I tratatua, 116-127.
- Popper, Karl: *Zientzia: aieruak eta errefusapenak*, 131-138.
- Horkheimer, Max: *Arrazoi instrumentalaren kritika*, 141-152.
- Sartre, Jean Paul: *Existenzialismoa humanismo bat da*, 155-164.
- Foucault, Michel: *Bijilatu eta zigortu. Gartzelaren sorrera*, 167-184.

Klasikoak Saila

- Berkeley, George: *Giza ezagutzaren printzipioei buruzko tratatua*, Bilbo, Klasikoak, 1992 (Hitzaurrea: Claude-Gilbert Dubois; itzul.: Eduardo Gil Bera).
- Bloch, Ernst: *Ateismoa Kristautasunearn*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Alfredo Tamayo; itzul.: Pello Zabaleta).
- Boezio: *Filosofaren kontsolamendua*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: Carmen Codoñer; itzul.: Boni Urkizu).
- Camus, Albert: *Sisyforen mitoa*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Concha Cogolludo Mansilla; itzul.: Alberto Gabikagogeaskoa).
- Fromm, Erich: *Askatasunetik theska*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Victoria Camps; itzul.: Alberto Gabikagogeaskoa).
- Hume, David: *Giza ezagutzari buruzko ikerketa*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Joxe Azurmendi; itzul.: Xabier Amuriza).
- Kierkegaard, Soren: *Seduzitzailearen egunkaria*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: Jose María Valverde; itzul.: Juan Mari Mendizabal).
- Montaigne, Michel de: *Entseiuak I*, Bilbo, Klasikoak, 1992 (Hitzaurrea: Claude-Gilbert Dubois; itzul.: Eduardo Gil Bera).
- Montaigne, Michel de: *Entseiuak II*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (itzul.: Eduardo Gil Bera).
- Montaigne, Michel de: *Entseiuak III*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (itzul.: Eduardo Gil Bera).
- Moro, Tomas: *Utopia*, Bilbo, Klasikoak, 1992 (Hitzaurrea: Xabier Andonegi; itzul.: Piarres Charritton).
- Nietzsche, Friedrich: *Honela mintzatu zen Zaratustra*, Bilbo, Klasikoak, 1992 (Hitzaurrea: Andrés Sánchez Pascual; itzul.: Xabier Mendiguren).
- Ortega y Gasset, José: *Masen errebolta*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: José Jiménez Blanco; itzul.: Juan Antonio Letamendia).
- Platon: *Politeia*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Carlos García Gual; itzul.: Jose Pujana Arza).
- Rotterdamgo Erasmo: *Eromenaren laudorioa*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: Francisco Rico; itzul.: Julen Kalzada).
- Rousseau, Jean Jacques: *Gizarte hitzarmena*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Manuel Tuñón de Lara; itzul.: Bernard Oyharçabal).
- Schopenhauer, Arthur: *Naturako nahimena*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: Joxe Azurmendi; itzul.: Xabier Mendiguren).
- Seneka, Luzio A.: *Bizitzaren laburtasunaz*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Carlos García Gual; itzul.: Imanol Unzurrunzaga).

Shaftesbury: *Moralistak*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: Karl Wolff; itzul.: Joxe Azurmendi).

Unamunokoa, Miguel: *Bizitzaren sentimendu tragikoak*, Bilbo, Klasikoak, 1994 (Hitzaurrea: Xabier Insausti; itzul.: Xabier Kintana).

Vitoria, Francisco de: *Indio aurkitu berriak*, Bilbo, Klasikoak, 1993 (Hitzaurrea: Anthony Pagden; itzul.: Piarres Charritton).

OHARRA: Lan hau 1994ko maiatzaren 13an *Filosofia eta Hezkuntz Zientzien Fakultatean* emandako hitzaldi baten egokitzapena da. Hitzaldiak, Euskal Herriko Unibertsitateko Gipuzkoako Campusak antolatutako «Ikerkuntza euskaraz. Lehen Ihardunaldiak» izenekoaren barnean, filosofoaren eremuan euskaraz egiten den ikerkuntzaren berri eman nahi zuen. Datu bibliografikoak gaurkotzeaz gain, egokitzapen honetan barneratu ditugun aldaketak urriak dira. Zioa nabaria da: euskaraz egiten den filosofia, osorik EHU'n egiten ez bada ere, modu desberdinez erakunde horren inguruan bilbatzen da. Euskal Herriko gainerako Unibertsitateei gagozkiela fikziozkoa suertatzen zaigu «Ikerkuntza euskaraz» etiketa filosofian aplikatua. UEUren kasuan ezik. Arrazoiak, hala ere, desberdinak dira: Nafarroako Unibertsitate Publikoan eta Pabeko Unibertsitatean, Baionako Campusean, EHUz gain beste bi unibertsitate publikoetan, alegia, ez da goelako filosofiako ikasketa-eskaintzarik. Unibertsitate pribatuetan eskaintza hori ziurtatuta badago ere, erdara hutsean da, eta horiek are laudagarriago bilakatzen ditu haien baitan gauzatzen diren filosofi ikerketa bultzatzearen aldeko ekimen bakanak.

1. Bat gatoz oraindik orain C. Thiebaut-ek Espainiako filosofiaren egoera aztertzean egiten zuen gogotarekin: «El desarrollo de las disciplinas discursivas —como las humanidades y la filosofía— no sólo está determinado por los problemas que tratan y por la producción de conocimientos, sino también por el estado del medio cultural y del lenguaje. Dependen de tradiciones, de usos estabilizados del lenguaje y de estilos de pensamiento, cuyo impacto y cuyos determinantes se extienden más allá de sus intereses y resultados específicos. En otras disciplinas teóricas acontece algo similar, pero el grado de dependencia de las culturas y de los lenguajes es mayor; es determinante en grado casi absoluto, en las disciplinas humanísticas». (Carlos Thiebaut: 1995, «La filosofía en España: problemas y perspectivas», *Política Científica* 43, 1995, 36-39, 36 or.)

Horrela ulertzen da, esaterako, egungo filosofiako pentsamolde nagusiak —filosofia analitiko anglosaxoia, filosofia kontinental alemaniar edo frantziarra—, indartsuago eta konplexuago den edo ahalmen interpretatzaile handiagoa duen teoria multzo baten garapenarekin ezezik, pentsakera-tradizio zehatzekin eta hauei atxikitako hizkuntz estilo bereziekin ere lotuta egotea.

Horregatixe, korronte horiek, gaineratzen du Thiebaut-ek, «se refieren a determinados públicos —no necesariamente especialistas— y a un conjunto de instituciones que constituyen una esfera pública proclive a esas reflexiones» (ibidem). Gugan esfera publiko hori ere sortzeke dago.

2. P. Garziak eta G. Markuletak aldarrikatutakoaren sintonian. Ikus, haien «Euskal komunitate zientifiko-intelektuala (I) eta (II)», *Egunkaria* 1994.5.4, 26 or. eta 1994.5.5, 26 or.

3. Curriculum-ebaluzioan aginteok euskaraz argitaraturiko ikerkuntzari erakusten dioten erabateko mespretxuan dugu begirune eskas horren adibiderik garbiena. Nahikoa ebidentzia dago honezkero nazioarteko epaile-batzordeek Espainiako «nazionalak» baino arreta gehiago damaieiela euskal ikerketari.

4. Oro har, lan honetan, ikerketa filosofikoaz dihardugu soilik, saiakera arrunta alde batera utzirik, bi eremuon artean zedarriztapena egitea zaila bada ere. XX. mendeko euskarazko saiakera orokorraz hainbat apamen zein sarrera-azterketa baterako, ikus Azurmendi, Joxe: 1991, «Euskarazko saioa XX. mendean», *Hegats* 4, 177-200.

5. Eskerrak eman nahi dizkiegu bibliografia hau osatzen lagundu diguten Mila Larrea eta Paulo Iztuetari. Halaber, artikuluko honen egileek zerrenda honetan agertzen ez diren erreferentziak jakinaraztea eskertuko lukete.